

Meslek İlkeleri

İçindekiler

Önsöz	1
Meslek İlkeleri	2
Etik Komisyon Çalışma Esasları	6

Önsöz

Avrupa Matematik Derneği Etik Komisyonu, Avrupa Matematik Derneği Yürütme Kurulu tarafından 2010 baharında kurulmuştur. Komisyon'un yetkileri ve kurucu üyelerinin listesi bu yazının en sonunda verilmiştir.

Etik Komisyonu'nun ilk görevi meslek ilkelerini içeren bu yazıyı hazırlamak olmuştur. Meslek ilkelerini içeren bu belge, *Avrupa Matematik Derneği Konseyi'nin* tavsiyesiyle, 29 Ekim 2012 tarihinde *Avrupa Matematik Derneği Yürütme Kurulu* tarafından onaylanmış ve 1 Kasım 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Matematik Derneği, özellikle Avrupa'dakiler başta olmak üzere, bütün matematikçilerin, editörlerin ve matematik yayıncılarının bu meslek ilkelerine sadık kalmasını fakat daha genel olarak matematik araştırmalarının değerlendirilmesi, yayınlanması ve dağıtımı ile ilgili tüm kişilerce bu ilkelere sadık kalınmasını tavsiye eder.

Meslek ilkelerinin ihlalleri çalışanları tarafından gündeme getirildiği zaman; Avrupalı matematikçileri çalıştıran üniversitelere ve diğer kurumların yöneticilerine buradaki meslek ilkelerini dikkate almaları tavsiye edilir.

Bu meslek ilkeleri matematiğin yayınlanması, dağıtılması ve değerlendirilmesindeki etik yönleri vurgular. *Avrupa Matematik Derneği* matematiğin araştırmalarının şeffaf ve açık bir şekilde yayınlanmasının ve dağıtımının mesleğimizin geleceği açısından en önemli konu olduğunu düşünür. Yayıncılıkta ve dağıtımdaki etik dışı davranışlar matematiğin genişlemesini ve bütünlüğünü lekeler ve tehlikeye atar. Ayrıca, bu tür davranışlar bireyler için ciddi sonuçlar doğurabilir.

Bu meslek ilkeleri, alınan eleştirilerin değerlendirilmesinden sonra ve karşılaşılan olayların yarattığı deneyimler ışığında, üç yıl içerisinde gözden geçirilecektir.

Etik Komisyonu matematik yayınlarındaki etik dışı davranışları içeren durumları ele alma isteğindedir. Komisyon'un takip etmeye niyetlendiği çalışma usülleri aşağıda 'Süreçler' bölümünde anlatılmıştır.

Meslek İlkeleri

Bu bölümde matematik araştırmalarının yayınlanması, dağıtımı ve değerlendirilmesindeki doğru uygulamaların ve doğru etik davranışların ilkelerini oluşturacağız ve hangi davranışları etik dışı davranış ve suistimal olarak gördüğümüzü belirleyeceğiz.

Yazarların Sorumlulukları

1. Araştırmacı kişiler ve yazarlar, özellikle kendi araştırmalarının yayını ve dağıtımına ilişkin, etik davranışların yüksek standartlarını iyi anlamalı ve savunmalıdır. Etik davranışın bir örneği, kaynakçada verilmiş uygun kaynaklar ile, başkalarının çalışmalarına hak ettiği krediyi ve atıf vermektir.

Atıf verilmemesi veya atıflardaki yanlışlıklar farkedildiğinde veya gösterildiğinde yanlışlıklar kısa bir zaman içerisinde uygun bir şekilde düzeltilmiş, ve yazarlar buldukları sonuçların yeni olup olmadığını belirlemek için dikkatli bir gayret içerisinde olduğu sürece, atıf verilmemesi veya atıflardaki yanlışlıkların etik olmayan bir durum olmadığını fark etmek önemlidir.

Yazarın, örneğin yayınlanmış eserler, dersler, konuşma veya basılı olmayan eserler yoluyla, başkalarından öğrendiği matematiksel sonuçları kendi matematiksel sonuçları gibi yayınlaması intihale yol açar: bu bir çeşit hırsızlıktır, etik değildir ve ciddi suistimal oluşturur.

2. Her ortak yazarın yayınlanmış bir çalışmada rapor edilmiş araştırmaya önemli katkıda bulunmuş olması gerekir ve söz konusu araştırmaya önemli katkıda bulunmuş her kişinin de ortak yazar olarak adlandırılması gerekir. Ayrıca, adı geçen bütün yazarlar incelemeye sunulmuş bir eser veya onun yayınlanmış hali için ortak sorumluluk üstlenmelidir. Bir yazarın ortak bir araştırmayı ortak yazarların izinleri olmadan incelemeye sunması ve yayınlaması suistimaldir.
3. Matematik büyük bir bölümü kitap yazmakla, konferans bildirileriyle (sadece internet ortamında görünenler de dahil olmak üzere) veya taslakların dergilere gönderilmesiyle yayınlanır. Yol gösterici ilkemiz; editörlere veya yayıncılara bir çalışmasını sunan yazar veya yazarların,

sunulmuş olan matematiğin doğruluğundan ve başkalarının çalışmalarına uygun şekilde atıf verildiğinden emin olacak şekilde dikkatli davranmaları ve yazdıklarının doğruluğunun sorumluluğunu almalarıdır.

4. Matematikte aynı araştırmayı tanımlayan bir taslağın birlikte veya eşzamanlı olarak birden fazla yayın için sunulması suistimaldir. Benzer şekilde aynı araştırmanın, uygun bir bilgilendirme ve atıf olmaksızın, birden fazla dergide veya ortamda yayınlanması suistimaldir.
5. Yayınlanmış veya yayınlanmamış çalışmaların çevirileri çalışmanın kaynağını mutlaka eksiksiz olarak belirtmelidir.
6. Matematikçiler, kısa bir zaman içerisinde bütün detaylarını açıklayamayacakları sürece, potansiyel yeni teoremleri veya özel bir problemin çözümünü aleni bir şekilde beyan etmemelidir.

Editörlerin ve Yayıncıların Sorumlulukları

1. Matematik yayınlayan dergilerin yayıncılıktaki etik davranışlar için kendi standartlarını oluşturmaları ve göze çarpacak şekilde duyurmaları, ve suistimal suçlamaları veya şüphelerine tavrı almaları, incelemede atılacak adımları ve kendi sorumluluklarını tanımlamaları önerilir. Dergiler, yazarların şikayetlerine saygılı olmalı ve uygun süreci işletmelidir.
2. Editörler, yayın hakkında dengeli ve objektif bir karara ulaşırken, bütün yazarların etik yaklaşımının yüksek standartlarına bağlı kalmalıdır. Bir editör, kişisel, ticari veya profesyonel anlamda çıkar çatışması içeren bütün editöryal görevlerinden çekilmelidir. Bir editör, editöryal görevlerinin bir parçası olarak edindiği bilgileri veya ayrıcalıklı pozisyonunu meslektaşlarını, öğrencilerini veya kişisel eş dostunu veya onların makalelerinin değerlendirilmesini etkilemek için kullanmaktan kaçınmalıdır. Şüphesiz, güven sonucu edinilmiş bilgiler editörün kendi çalışmasında asla kullanılmamalıdır.
3. Matematik yayınlayan dergilerin sunulan taslakları değerlendirme esaslarını ve politikalarını açık açık anlatmaları önerilir. Özel olarak, editör veya yayıncı gönderilen bir taslağın alındığını bildirmelidir. Yayıncı, gönderilmiş bir taslağın değerlendirilmesinin ilerlemesini takip edilebilmesini garanti altına almalı ve makalenin hakem değerlendirmesinde veya karar sürecinde aşırı geçikmelerden kaçınmak için özen göstermelidir. Yayıncı makaleyi basmak için bütün yazarlardan veya bütün yazarlar adına tek bir yazardan onay almalıdır.

Bir taslağın sunulma tarihinin ve taslak üzerinde yapılan herhangi bir önemli değişikliğin tarihinin yayınlanması gerekir. Bu, özellikle öncelik anlaşmazlıkları durumunda önemlidir.

4. Yayıncıların matematiksel makaleleri ve kitapları açık ve anlaşılır formatta sunma yükümlülükleri vardır ve yayınlanmış çalışmalarda kullanılmış matematiksel semboller, kelimeler ve cümlelerin yeterince açık ve anlaşılır olduğundan emin olmalıdırlar. Kötü yazılmış veya sunulmuş taslakları geliştirmeye çalışmaksızın olduğu gibi yayınlanması yayıncılar açısından görevi suistimaldir.
5. Editörler ve yayıncıların sunulmuş taslakları dikkatli bir şekilde değerlendirmeleri ve kabul ederlerken objektif kararlar vermeleri gerekir. Normal olarak bu işlem uygun hakemler tarafından oluşturulmuş raporlar esas alınarak gerçekleşir, fakat Etik Komisyonu, sunulan taslağın derginin standartlarının oldukça altında olduğu veya dergiye uygun bir alanda olmadığı editörler açısından açık olduğu durumların ve bu taslakların hakemlere gönderilmeksizin red edilebileceğinin de bilincindedir. Bu durumda yazarlar, red nedenleri konusunda nazik bir şekilde gecikmeden bilgilendirilmelidir.
6. Editörlerin, hakemler tarafından sağlanan bilgileri ve yapıcı eleştirileri mutlaka içerecek şekilde, alınmış kararları gecikmeden ve nazikçe potansiyel yazarlara bildirmeleri gerekir. Editörler hakemler tarafından yapılan bazı yorumların Dergi Yayın Kurulu ile sınırlı olup gizli tutulması gerektiğine ve yazarlara kelimesi kelimesine aktarılmamasının uygun olduğuna karar verebilirler.
7. Bir yazar, yayınlanmış makalesindeki bir matematiksel ifadenin veya bir atfın yanlış olduğu bilgisini editörlere iletebilir. Bu bilginin önemli olması durumunda, editörün veya tercihen yazarın yazdığı bir düzeltme yazısı veya makaleyi geri çekme yazısı yayınlanması önerilir.
8. Bazı durumlarda, bir makaledeki belirli ifadelerin veya atıfların doğru olmadığı bir başka kişi tarafından editörlerin dikkatine sunulabilir. Bu gibi durumlarda, editörlerin yorumları dikkatli bir şekilde değerlendirmesi ve orantılı bir şekilde tepki göstermesi gerekir; yapılan yorumlar doğru ise, editörlerin yazarlar tarafından bir düzeltme veya makaleyi geri çekme yazısı yazılması konusunda ısrarlı olmaları gerekir.
9. Ender durumlarda, editörler yayınladıkları bir çalışmanın bazı parçalarının başka bir kaynaktan çalınmış olduğuna ikna olabilirler. Bu gibi durumlarda, editörlerin yazarlardan söz konusu çalışmanın tamamen geri çekildiği yazısını göndermelerini istemesi gerekir; eğer bu yazı gelmiyorsa, editörlerin kendilerinin söz konusu intihalin ayrıntılarını veren bir yazı yayınlamaları gerekir.
10. Çoğu makale ilk önce derginin internet sayfasında yayımlanır. Bu durum yayınlanmış makalenin içerdiği matematiksel hataların ve yanlış atıfların veya makalenin kısmen veya bütün olarak çalıntı olduğunun

ortaya çıkmasına olanak sağlayabilir. Yayıncıların tarihsel kayıt için orijinal makaleyi alıkoymaları fakat daha ileri bir tarihteki düzeltmeleri, sanki bir basılı makaleymiş gibi, ilave etmeleri önerilir. Olağandışı durumlarda, yayıncıların söz konusu makalenin yazarların isteği üzerine mi veya yayıncının kararı üzerine mi geri çekildiğini belirtmeleri gerekir; bu durumda makalenin bir sonraki basılı halinin bu kararı yansıtmaması gerekir.

11. Bir dergi veya kitap yayıncısı, ilgili kişiye tam olarak bildirmeksizin ve onun yazılı onayını almaksızın, bir kişiyi yayınlarında editör, editoryal danışman veya benzeri bir sıfatla ilan etmemelidir. Böyle bir pozisyondan istifa eden bir kişinin ismi ilan edilmiş listeden bir an önce çıkarılmalıdır.
12. Editör veya editoryal danışman olarak ilan edilmiş kişilerin derginin yayın politikalarının, editoryal süreçlerinin ve standartlarının farkında olmaları, ve benimsemeleri, ve yayıncıların bu yazıdaki meslek ilkelerine uymadıklarını fark ettikleri olağanüstü durumlarda harekete geçmeye istekli olmaları gerekir.

Hakemlerin Sorumlulukları

1. Hakemler değerlendirdikleri çalışmaların yayınlanması hakkında dengeli ve objektif kararlara ulaşmada bütün yazarların etik davranışlarının yüksek standartlarına bağlı kalmaları gerekir. Hakemler değerlendirdikleri bir taslağın anlaşılır olmasına, yenilik içermesine, önemine ve doğruluğuna bakmalı ve ondan sonra bulgularını dikkatli ve yapıcı bir şekilde editöre rapor etmelidir. Bütün bunlara rağmen, yayınlanmış çalışmanın esas sorumluluğu yazarlara aittir.
2. Bir makalenin hakemliğini yapması istenen kişi, örneğin eski bir meslektaşının, çalışma arkadaşının veya öğrencisinin çalışmasının hakemliğini yapması istendiğinde, kişisel veya profesyonel anlamda çıkar çatışması potansiyeli olduğunu hissedebilir. Böyle durumlarda, hakem adayının editörle çıkar çatışması olasılığını konuşması ve ancak editörün onayı durumunda hakemliğine devam etmesi gerekir.
3. Bir makale taslağının hakemliğini kabul ettiklerinde, hakemlerin editörlerin isteklerini ve taslağın uzunluğunu dikkate alarak raporlarını makul bir sürede hazırlamaları gerekir.
4. Hakemlerin incelemekte olduğu taslaktan edindiği ayrıcalıklı bilgileri kullanmaktan kaçınması gerekir.
5. İncelemekte olduğu bir makale taslağında intihal veya başka bir etik dışı davranışın herhangi bir unsurundan şüphe duyan hakemin, bu kaygısını olabildiğince çabuk bir biçimde editöre rapor etmesi gerekir.

Bibliyometrik Bilgileri Kullananların Sorumlulukları

1. Matematiksel araştırmanın yetkili otoriteler ve özellikle de matematik araştırmalarına fon sağlayanlar tarafından değerlendirildiği ve değerlendirilebileceği Etik Komisyon tarafından da kabul edilmekle birlikte, Komisyon matematiksel araştırmanın iddia edilen kalitesini ve bireylerin veya küçük grupların verimliliğini değerlendirmek için bibliyometrik ve diğer ilgili ölçülerin günlük kullanımında ciddi tehlike görmektedir.
2. Kişilerin olası terfi işlemleri için veya bir ödül veya nişan verilmesi için yapılan değerlendirmelerde, kararların bibliyometrik verilerin otomatik sorgulanmasına dayandırılması kurumlar veya komisyonlar için sorumsuzluktur.
3. Edinilmiş atıf sayılarını, etki faktörlerini ve bibliyometrik verileri suni olarak etkileme amacıyla, makaleler yayınlamak veya bir makalenin içindeki kaynakları değiştirmek etik değildir.
4. Yazarların bir bağlantısı olduğu dergilerdeki makalelere, özel meslektaşlarının çalışmalarına veya kendi çalışmalarına uygun olmayan atıflar vermesi etik değildir.
5. Yayıncıların güvenli olmayan veya kısmi veya taraflı bibliyometrik bilgiyi kullanarak kendi dergilerinin reklamını yapmaları mesleği suistimaldir.

Etik Komisyon Çalışma Esasları

Aşağıdaki çalışma esasları *Etik Komisyon*'un dikkatine sunulan tekil durumlarda Komisyon'a rehberlik edecektir.

- P1 Etik Komisyon, sadece etik dışı davranış iddialarıyla ilişkili kişi veya kurumlar tarafından resmi olarak sunulan vakaları dikkate alacaktır. Komisyon bir ihtilafta taraf olmayanlarca dikkatine sunulan vakaları dikkate almayacak ve Komisyon'un kendisi etik dışı davranış örnekleri arama gayretine girişmeyecektir.

Komisyon kendisinin dikkatine sunulmuş herhangi bir vakayı değerlendirme önerisini geri çevirebilir. Komisyon, farklı bir karara yol açabilecek önemli yeni bir bilgi olmadığı sürece, karar verdiği bir vakayı yeniden değerlendirmeyecektir.

- P2 Değerlendirilmesi istenen durumların Komisyon Başkanı'na iletilmesi gerekir. Resmi bir şikayet olmadan Etik Komisyon harekete geçmeyecek olmasına rağmen, daha önceki resmi olmayan soruşturmalar Komisyon Başkanına ulaştırılabilir.

P3 Komisyon şikayet sahibinin, şikayetini sunmadan önce, şikayet konularını tanımlamış olmasını ve eğer şikayet basılı çalışmalar hakkında ise, yayıncılar tarafından oluşturulmuş etik konularla ilgili süreçleri kullanmış olmasını bekler.

P4 Komisyon, kanuni soruşturma başlatılmış herhangi bir vakayı değerlendirmeye almayacaktır ve bu şekilde kanuni soruşturmalar başlatılmış bir vakanın değerlendirmesini de durdurabilir. Komisyon bir matematikçi ve onu çalıştıran kurum arasında doğrudan bir çatışma konusu olan durumları değerlendirmeye almayacaktır.

P5 Resmi bir şikayet alındığında Etik Komisyon'un izleyeceği doğal süreç aşağıdaki gibi olacaktır:

İlk olarak, Komisyon ilk bakışta ortada bir vaka olup olmadığını ve şikayeti değerlendirmeye almanın uygun olup olmadığını belirleyecektir.

Eğer vaka değerlendirmeye alınır, o zaman Etik Komisyonu vakanın altında yatan gerçekleri sorgulamaya başlayacaktır. Bu sürecin bir parçası olarak, Komisyon Başkanı suçlanan kişi veya kurumlara özel bir mektup yazacak ve onların ya suçlamaları kabul ederek hemen harekete geçmelerini ve uygun düzenlemeleri yapmalarını veya bu şekilde davranmalarına neden gerek olmadığını Komisyona açıklamalarını isteyecektir.

İkinci durumda, yani suçlanan kişi veya kurumlar suçlamaları reddettiğinde veya mektuba hiç cevap vermediğinde, özellikle intihal suçlamalarında, Komisyon herhangi bir tarafa bağlantısı olmayan uzmanlardan söz konusu suçlamaları incelemelerini ve suçlamaların doğru olup olmadığına dair Komisyon'a görüş belirtmelerini ister. Bu görüş alındığında, Komisyon gerekçeli kararını oluşturur ve ardından bulgularını tüm taraflara özel olarak iletir.

Komisyon etik dışı davranmış olarak değerlendirilen tarafın gecikmeden ve uygun bir şekilde özür dilemesini bekler.

P6 Etik dışı davranmakla suçlanmış tarafın suçlamaları kabul etmemekte inat ettiği ve Komisyon'un etik dışı davranışın varlığına ikna olduğu durumda, Komisyon *Avrupa Matematik Derneği Başkanı*'na Komisyon Başkanı tarafından gönderilecek bir sonuç raporu hazırlar.

Dernek Başkanı, Yürütme Kurulu'na danıştıktan sonra, örneğin etik dışı davranmakla suçlanmış tarafı çalıştıran Enstitü'nün Başkanını, söz konusu kişilerin Bölüm Başkanlarını, konu ile ilgili editörleri ve yayıncıları bilgilendirerek bulguları iletir.

Avrupa Matematik Derneği özel bir vaka için Etik Komisyon'un bulgularını ilan edebilir.

P7 Komisyon, özel vakalarda ismi geçen kişilerin veya kurumların ismini açıklamaksızın, *Avrupa Matematik Derneği Haber Bülteni*'nde faaliyetlerini düzenli olarak rapor edecek ve bulgularını özetleyecektir.

Etik Komisyon üyeleri aşağıdaki ilkelere bağlı kalacaktır.

- Komisyonun her üyesi Komisyon'a sunulmuş herhangi bir vakada çıkar çatışması yaşamaması durumunda (veya çıkar çatışması görüntüsü verecek herhangi bir durumda), vaka ile ilgili karar alınan toplantılara ve tartışmalara girmeyecek ve affını isteyecektir. Bu durumdaki bir Komisyon üyesinin, Komisyon Başkanı'nı önceden bilgilendirmesi ve böylece konu ile ilgili hiç bir bilgi veya belgenin eline geçmemesi gerekir.
- Komisyon'un tüm üyeleri, bir karar ilan edilinceye kadar, bütün vakaları gizli tutacaktır; bütün iç tartışmalar ve kişiler hakkında edinilmiş bilgiler gizli kalacaktır.

Etik Komisyon'un Görevleri

Avrupa Matematik Derneği Etik Komisyon'un görev alanı, Avrupa Matematik Derneği Yürütme Kurulu tarafından 2010 Baharında aşağıdaki gibi belirlenmiştir: Etik Komisyon matematiksel yayınlardaki etik dışı davranışlara odaklanacaktır. Etik dışı davranışlar, örneğin, intihali, kopya yayını, uygunsuz atıfları, abartılı kendi kendine atıfları, dürüst olmayan hakemliği, ve meslek ilkelerinin diğer ihlallerini içerir. Komisyon aşağıdaki 3 görevden sorumlu olacaktır:

1. *Meslek ilkelerini içeren bu belgeyi hazırlayarak söz konusu soruna farkındalığı arttırmak.*
2. *Etik dışı davranış iddialarını dikkatli bir şekilde yanıtlamaları için dergileri ve yayıncuları cesaretlendirmek.*
3. *Araştırmacıların etik dışı davranış iddialarının peşinden koşmasına yardımcı olması için Komisyon'a başvurmalarına olanak veren bir mekanizma sağlamak.*

Komisyon etikle ilgili diğer uygun sorunları da çalışma alanına dahil edebilir.

Etik Komisyon

Avrupa Matematik Derneği Etik Komisyonu'nun ilk üyeleri aşağıdaki gibidir. Bütün üyeler, 2010 ortasından 2013 ortasına kadar olmak üzere, üç yıllığına atanmıştır. Üyeler Komisyon'da, ülkelerinin, bağlı buldukları matematik derneğinin veya kurumun temsilcileri olarak değil tamamen bireysel olarak

görev yaparlar.

Başkan: Arne Jensen (Aalborg Üniversitesi, Danimarka)

Başkan Yardımcısı: H.Garth Dales (Lancaster University, İngiltere)

Yürütme Kurulu Temsilcisi: 2010-2012: Igor Krichever (Columbia University, New York, ABD ve Landau Institute of Theoretical Physics, Moskova, Rusya), 2013- : Franco Brezzi (Istituto Universitario di Studi Superiori, Pavia, İtalya)

Üyeler:

Jean-Paul Allouche (Centre National de la Recherche Scientifique ve Université Pierre et Marie Curie, Paris, Fransa)

Graziano Gentili (Università di Firenze, İtalya)

Radu Gologan (Academia Romana de Stiinte, Bükreş, Romanya)

Christine Jacob (Institut National de la Recherche Agronomique, Jouy-en-Josas, Fransa)

Adolfo Quiros (Universidad Autónoma de Madrid, İspanya)

Tomaz Pisanki (Univerza v Ljubljani, Slovenya)

Tatiana Shaposhnikova (Linköpings Üniversitesi, İsveç)